

SOCIALMINISTERIET

Folketingets Retsudvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Dato: 8. april 2005

Tlf. 3392 9300

Fax. 3393 2518

E-mail sm@sm.dk

ECO/ J.nr. 640-1494

Under henvisning til Folketingets Retsudvalgs brev af 3. marts 2005 følger hermed – i 5 eksemplarer – socialministerens svar på spørgsmål nr. 27 (REU Alm. del).

Spørgsmål nr. 27:

”Vil ministeren kommentere de principielle betragtninger i artiklen fra lektor Jørn Vestergaard vedr. ungdomssanktionen.”

Svar:

Jørn Vestergaard fremhæver i sin artikel ”Unge kriminelle i strafferetten og socialretten” en lang række problemer i forbindelse med ungdomssanktionen. I artiklen rejses en del kritikpunkter over for ungdomssanktionen, uden at der samtidig gives et konstruktivt alternativ til denne. Jeg har valgt at kommentere på de mest centrale af de rejste problemstillinger, og henviser i øvrigt til mine svar på spørgsmål 21-26.

Usikkerhed om effekten af ungdomssanktionen

En ekspertgruppe om ungdomskriminalitet udarbejdede i januar 2001 ”Rapport om ungdomskriminalitet”, som indeholdt en skitse til lovforslag om en ungdomssanktion. I rapporten nævnes, at spørgsmålet om behovet for en ny sanktionsform, efter ekspertgruppens opfattelse kunne ses i sammenhæng med, at de eksisterende muligheder ikke altid synes at blive udnyttet tilstrækkeligt effektivt og konsekvent.

Samtidig fremgår det af rapporten, at erfaringen synes at være, at institutionsanbringelser, som ikke indebærer intensiv og ekstraordinær behandlingsindsats, højest har en nul-effekt og muligvis har en egentlig negativ specialpræventiv effekt.

De få danske erfaringer og den nødvendige forudsætning om en intensiv og ekstraordinær behandlingsindsats ligger bag, at der er taget en længere række initiativer i form af metodeudvikling, efteruddannelse og opfølgning i form

af evalueringer på området, således som det fremgår af besvarelsen på spørgsmål 26.

De få erfaringer betyder, at det er vigtigt at belyse, hvorledes ordningen fungerer, og om der er muligheder for at kvalificere indsatsen. Selv om der allerede har været taget en række initiativer med henblik på at kvalificere indsatsen, er der blandt andet i lyset af de evalueringer, der finder sted, god grund til fortsat at være opmærksom på behovet for yderligere at kvalificere indsatsen.

Usikkerhed om anvendelsesområdet for ungdomssanktionen

Det kan ikke afvises, at der i den første tid har været en del usikkerhed om, hvem der kan drage nytte af ungdomssanktionen, hvilket hænger sammen med kriminalitetskravet og den sociale profil. For så vidt angår kriminalitetskravet er det primært et anliggende for anklagemyndigheden, mens det, som vedrører den sociale profil, især er et anliggende for de sociale myndigheder. Umiddelbart er det, baseret på oplysninger fra Justitsministeriet om de foreløbige erfaringer med ungdomssanktionen, opfattelsen, at usikkerheden er blevet mindre, når det drejer om at afgøre, i hvilke tilfælde ordningen kan bruges. Dertil kommer, at et metodeudviklingsprojekt, forankret i Fyns Amt, sigter til at tilvejebringe en større sikkerhed om anvendelsesområdet.

Usikkerhed om den individuelle doms konkretisering, usikkerhed om principper for udmøntning og fuldbyrdelse samt ydre rammer, herunder reaktioner ved sammenbrud

Det er kommunen, der indstiller til retten, hvorledes den individuelle dom nærmere skal konkretiseres. Den handleplan, kommunen efter lov om social service er forpligtet til at udarbejde, kan evt. som bilag ledsage indstillingen. Det er i forbindelse med udarbejdelsen af indstillingen og handleplanen vanskeligt at præcisere et forløb, der strækker sig to år ud i fremtiden. Det er vigtigt, at handleplanen således løbende tages op til vurdering, da det er svært at forudsige, hvor hurtigt den unge udvikler kompetencer, som muliggør en hurtigere eller senere overflytning til åbne tilbud, som forudsætter, at den unge kan administrere større grader af frihed.

Det kan være forbundet med risiko at vise den unge tillid til at kunne administrere en øget frihed, som følger af at blive flyttet til en åben institution. På den ene side kan en større frihed betyde en forbedret mulighed for, at den unge kan tilegne sig nye kompetencer. På den anden side kan en for tidlig udslusning betyde, at den unge ikke kan administrere en sådan frihed og må "et trin tilbage" til forhold, der er forbundet med større restriktioner, hvis det langsigtede mål skal nås. Der er netop behov for en vis fleksibilitet.

Der er god grund til for kommunen at være særlig opmærksom på at udnytte de frihedsgrader, der kan være fastsat i dommen med hensyn til den unges ophold i en foranstaltning ”op til” et vist antal måneder. En unødigt lang tid med restriktioner over for den unge kan betyde, at den unge mister perspektivet med indsatsen og kan vanskeliggøre det fortsatte forløb, jf. svaret på spørgsmål 22.

De foreløbige erfaringer fra Justitsministeriets kvantitative evaluering af ungdomssanktionen viser, at kommunerne i et vist omfang udnytter frihedsgraden til ikke at gå op til den af retten fastsatte overgrænse for opholdet i en sikret institution. Socialforskningsinstituttets kvalitative vurdering påregnes nærmere at afdække baggrunden for kommunernes praksis, herunder om der i lyset heraf måtte være grund til særlige initiativer.

Uforholdsmæssig indgrebsintensitet og mangel på proportionalitet

Den tidligere omtalte ekspertgruppe var i ”Rapport om ungdomskriminalitet’ inde på denne problemstilling. Der blev i den forbindelse generelt peget på, at det er et velkendt fænomen i dansk strafferet, at en person i anledning af et strafbart forhold kan blive dømt til behandling – eventuelt således at den dømte skal anbringes i institution – hvis dette findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens §§ 68 og 69. I disse bestemmelser er der endog hjemmel til, at der kan afsiges dom til socialpædagogisk behandling, eventuelt på (sikret/åben) institution, dvs. til en dom, der i det væsentlige svarer til indholdet af en ungdomssanktion.

Indførelse af en ungdomssanktion med et overvejende behandlingssigte er således ikke et udtryk for en principiel nydannelse. Der er i det væsentlige tale om en særregulering af en allerede kendt foranstaltningstype, hvor et af formålene med særreguleringen er at frigøre anvendelsen af foranstaltningen fra den personelle afgrænsning, der ligger i straffelovens § 69.

Uholdbar decentralisering af planlægning og styring

Der er på det sociale område i vid udstrækning tale om metodefrihed. Dertil kommer, at den enkelte handleplan nødvendigvis må tage afsæt i den enkelte unges kompetencer og behov. Ministeriet er bekendt med, at der ikke i alle tilfælde har været tale om en tilfredsstillende planlægning fra kommunernes side og har i den forbindelse udsendt supplerende vejledning til kommunerne om behovet for en styrkelse af planlægningen. Jeg påregner samtidig ved en revision af Vejledning om særlig støtte til børn og unge at udbygge vejledningen i tilknytning til gennemførelse af en ungdomssanktion.

Fravær af ensartethed, forudsigelighed og grundlæggende retssikkerhed

På baggrund af de foreløbige erfaringer med ungdomssanktionen kan det ikke afvises, at der kan være behov for en styrkelse på de nævnte områder. En række af problemstillingerne i forbindelse med indførelsen af ungdomssanktionen antages at være startvanskeligheder.

I lyset af evalueringen af ungdomssanktionen vil jeg overveje behovet for yderligere tiltag. Herunder kan der eventuelt blive tale om indsamling og formidling af eksempler med "best practice" og udvikling af en særlig kvalitetsstandard i forbindelse med kommunernes sagsbehandling på området, jf. mit svar på spørgsmål 21.

Herudover overvejer Socialministeriet at udarbejde en folder til den unge, der står for at modtage en dom om ungdomssanktion. En sådan folder kan indeholde oplysninger om pågældendes retsstilling under afvikling af ungdomssanktionen.

Eva Kjer Hansen

/Birgitte Lundblad